

Marius-Sorin Miclea

Geopolitica post-Război Rece în zorii noii lumi multipolare

*Aspecte geopolitice, strategice, diplomatice, militare
și istorice în fostul spațiu de influență sovietic*

Vol. 2.

Presă Universitară Clujeană

MARIUS-SORIN MICLEA

•

**GEOPOLITICA POST-RĂZBOI RECE
ÎN ZORII NOII LUMI MULTIPOLARE**

*Aspecte geopolitice, strategice, diplomatice,
militare și istorice, în fostul spațiu de influență sovietic*

Vol. 2

MARIUS-SORIN MICLEA

**GEOPOLITICA POST-RĂZBOI RECE
ÎN ZORII NOII LUMI MULTIPOLARE**

*Aspecte geopolitice, strategice, diplomatice,
militare și istorice, în fostul spațiu de influență sovietic*

Vol. 2

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2020

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. Laura Cetean-Voiculescu

Conf. univ. dr. Mihaela Miruna Tudorașcu

ISBN general: 978-606-37-0929-6

ISBN vol. 2: 978-606-37-0931-9

© 2020 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hașdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

CUPRINS

Capitolul 1. Premisele cooperării în noua eră de după Războiul Rece. NATO, Statele Unite, vechiul spațiu sovietic și noile perspective de cooperare	5
§1. Necesitatea adaptării NATO la transformările regiunii, după încetarea Războiului Rece. Dificultățile NATO de a se adapta noilor provocări. Relația NATO-Rusia, dezgheț, îngheț sau optimism prudent?.....	7
§2. Încadrarea extinderii NATO spre Răsărit în teoriile realistă și neorealistă. Necesitatea redefinirii conceptelor strategice ale Statelor Unite după Războiul Rece. Dificultăți de adaptare a noii politici americane. Reconfigurarea noii sfere de interese a Statelor Unite în Regiunea Extinsă a Mării Negre ca urmare a schimbării mediului continental de securitate.....	13
§3. Considerații cu privire la unele posibile „perturbări psihologice“ post Război Rece. O analiză a confruntărilor ruso-americane în noul context geostrategic. Câteva considerații asupra implicațiilor strategice ale stabilirii de baze militare americane pe litoralul Mării Negre	19
§4. Inexistența unui model americano-european și dificultățile găsirii unui limbaj comun cu Rusia. Oscilațiile Occidentului între sacralizarea puterii noii Rusii și percepția revenirii noului imperiu în cadrul noului echilibru al puterii. Adeziunea noilor democrații la valorile occidentale – un proces pe termen lung, cu mai multe viteze	24

- §5. O analiză a crizei de securitate a României în noua configurație regională. Implicarea Rusiei în stabilitatea și securitatea regiunii 30
- §6. Problemele de adaptare ale imperiului rus după Războiul Rece. Influența slăbiciunii Rusiei asupra securității regiunii. Sfârșitul lumii unipolare și declinul geopolitic al Rusiei în zorii apariției momentului unipolar. Traumatismul sever al Războiului din Afganistan și intrarea Rusiei în „timpul geopolitic mort” 35
- §7. Implicarea Rusiei în dispariția Tratatului de la Varșovia. Efectele remanente ale transformării Rusiei în putere de categoria a doua. O privire retrospectivă asupra rolului României în cadrul Tratatului de la Varșovia, în perioada Războiului Rece. Câteva chestiuni sensibile legate de pagubele psihologice cauzate de confruntarea bipolară 39
- §8. Contextul strategic al apariției noilor actori regionali și noile mize ale NATO în regiune. Problema extinderii NATO – o chestiune de politică internă a Americii. Repoziționarea strategică a forțelor americane în regiune. Efectele prezenței atractorului american într-o regiune considerate, din punct de vedere istoric, sub influența Rusiei 44
- §9. Cadrul conceptual al noii abordări ruse. Perspectiva transformării imperiului într-un pol mondial de putere. Cadrul analitic al noii securități regionale și marile mize pentru Rusia, după depășirea crizei identitare din anii '90. Neconcordanța între abordările de securitate rusă și americană 49
- §10. Aspectele delicate ale „cooperării în conflictualitatea” ruso-americană, în noul cadru analitic regional de securitate. O viziune proprie asupra cadrului analitic actual de securitate în regiune. Evaluarea unor posibile schimbări în viitor 55

Capitolul 2. Geopolitica principalilor actori ai regiunii. Marile provocări ale lumii multipolare. Problema sensibilă a tranziției Rusiei la momentul unipolar. Regândirea noii Rusii – principala problemă pentru clasa politică rusă. Considerații asupra Turciei, ca putere regională.....	61
§1. Traumatismul cauzat de abandonarea statutului imperial sovietic. Riscurile noii politici externe ruse bazate pe șantajul energetic. Atuurile Rusiei în favoarea transformării ei în pol de putere în noua lume multipolară	62
§2. Ambiguitățile statutului controversat al Rusiei în calitate de moștenitoare a Uniunii Sovietice. Noile teme ale politicii ruse. Dezbateri pe tema multipolarității. Principalele argumente ale Rusiei pentru justificare alegerilor sale	67
§3. Considerații asupra principalelor teme ale politicii externe ruse în contextul unipolar. Armonizarea temelor imperiale ale agendei politicii ruse cu realitățile mediului unipolar de securitate. Problema eurasiatică. Considerații legate de deplasarea centrului de gravitate a lumii. Noul posibil triumphi strategic India-Rusia-China și relațiile cu Statele Unite	72
§4. Folosirea de către Rusia a armei energetice în perioada momentului unipolar. Vulnerabilitatea Uniunii Europene	83
§5. Considerații asupra efortului Rusiei de-a împiedica formarea unei politici energetice comune.....	89
§6. Amenințările și riscurile asimetrice specifice Regiunii Caspice pentru securitatea energetică europeană. România, NATO și jocul geostrategic rus în domeniul resurselor	98
§7. Turcia și conexiunile geostrategice și geopolitice ale unei mari puteri a regiunii Mării Negre, situată la răspântie de civilizații.....	108

§8. Considerații strategice personale asupra noilor relații între structurile regionale în noul context de securitate. Chestiunea dublei apartenențe civilizaționale a Turciei.....	116
§9. Strâmtoarele – atuul strategic al Turciei. Câteva referiri la prevederile Convenției de la Montreux	122
§10. Considerații cu privire la poziția geografică a Turciei la răspântie de civilizații.....	132

Capitolul 3. Cadrul și formele cooperării militare între statele regiunii. Piața regională a hidrocarburilor – fundament al noii dimensiuni politice regionale. Un calendar succint al principalelor evenimente din regiune, din anul 2012 până în prezent

§1. Principalele amenințări și vulnerabilități din regiunea bazinului pontic în perioada premergătoare aderării României la NATO.....	141
§2. Noile repere politico-militare într-o regiune în plină schimbare. Pozițiile la Marea Neagră ale celor trei mari adversari ai Rusiei: NATO, Turcia și Statele Unite.....	150
§3. Noile riscuri și amenințări de natură politică la Marea Neagră, într-o altă abordare.....	160
§4. Scurte considerații asupra identității strategice a României, stat aflat, de-a lungul istoriei sale, la periferia unor mari imperii.....	168
§5. Poziția Turciei pe piața regională a hidrocarburilor – fundament al noii sale dimensiuni regionale	173
§6. Oleoductul Baku-Tbilisi-Ceyhan, piatra de temelie a politicii energetice a Turciei. Rivalitatea marilor puteri în Asia Centrală.....	183
§7. Noua dimensiune politică a Turciei ca factor de stabilitate și de apropiere între Statele Unite și Europa. Componenta diplomației culturale turce – o formă extrem de eficientă a politicii de <i>soft power</i> desfășurată de Ankara	190

§8. Rusia și Turcia, două identități diferite, părți ale aceleiași ecuații geostrategice. Importanța acestora pentru Uniunea Europeană. Aspecte politico-geografice ale poziționării acestora. Importanța identității culturale în noile raporturi de putere.....	200
§9. Un arc peste timp. O prezentare cronologică a principalelor evenimente cu care s-au confruntat principalii actori ai regiunii, începând cu anul 2012, până în prezent. Calitatea excepțională a organismul militar al României, principal argument al loialității față de valorile transatlantice.....	207
§10. Încheiere. Concluzii de final.	219
Anexe	241

Propunerea editorială a domnului Marius-Sorin Miclea se proiectează drept o analiză temeinică și aprofundată asupra pilonilor de construcție ai perioadei post-Război Rece prin raportare la Regiunea Extinsă a Mării Negre (REMN) și cu predilecție a principalelor repere strategice ce au marcat echilibrul regional al acestui dinamic complex de securitate.

Geopolitica spațiului ex-sovietic a reprezentat o preocupare a cercetătorilor din domeniul relațiilor internaționale, dar și a studiilor de securitate încă din debutul anilor 1990, însă foarte puține inițiative de studiere a Regiunii Extinse a Mării Negre au reușit să îmbine, în același timp, reperele geopolitice și geostrategice ale acestui spațiu, cu evoluția și asumarea opțiunilor de politică externă pe care statele din această zonă aveau să le îmbrățișeze și care, la rândul lor, vor duce la transformări structurale în politica internă.

Analiza autorului cuprinsă în paginile acestui volum împletește cu succes abordări și concepte ce țin de sfera geopoliticii, de cea a relațiilor internaționale, dar și a studiilor de securitate, într-un demers ce are coerență și rigoare istorică. Autorul evaluează transformările spațiului ex-sovietic atât prin prisma referențialelor strategice ale Războiului Rece, dar și prin intermediul principalelor inițiative regionale ce vor da consistență acțiunilor politice și diplomatice ale actorilor zonali. Lucrarea de față surprinde și identitatea pe care acest complex de securitate, circumscris Regiunii Extinse a Mării Negre, o va dobândi, mai ales ca urmare a confruntării dintre interesele naționale și geostrategice ale statelor din regiune.

(Fragment din prefața lucrării, cuprinsă în primul volum)

Prof. univ. dr. **Adrian-Liviu Ivan**,
Rector al Academiei Naționale de Informații "Mihai Viteazul"

ISBN: 978-606-37-0929-6

ISBN: 978-606-37-0931-9